

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру

ЖАРИЯЛАНДЫ
23.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173471/>**Аманбаева Ләззәт Әйтжанқызы****Лауазымы: Бастауыш сынып мұғалімі****Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы, Станция.Тоғыз****“N7 ЖОББМ”КММ**

Кіріспе: Қазіргі заманның талаптарына сай білім беру жүйесінде функционалдық сауаттылықтың маңызы зор. Функционалдық сауаттылық — адамның өмірде кездесетін әртүрлі мәселелерді шешу, ақпаратты тиімді пайдалану, оқып-үйрену арқылы өз бетінше ойлау және әрекет ету қабілеті. Бұл дағдыны ерте жастан, яғни бастауыш сыныптардан бастап қалыптастыру қажет. Бастауыш білім берудің басты мақсаты — оқушыларды тек біліммен қаруландыру ғана емес, оларды қазіргі қоғамда өмір сүруге, өз ойын жеткізуге және мәселелерді шешуге дайындау болып табылады.

Функционалдық сауаттылықтың мәні

Функционалдық сауаттылық — бұл білімді қолдана білу дағдысы, яғни оқушылар тек белгілі бір ақпаратты меңгеріп қана қоймай, оны өмірде пайдалана білуі тиіс. Қазақстан Республикасында білім беру жүйесінің басты міндеті — оқушылардың шығармашылық және аналитикалық ойлау қабілеттерін дамыту, оларды қазіргі қоғамдағы маңызды мәселелерді шешуге бейімдеу. Функционалдық сауаттылық бірнеше негізгі аспектілерден тұрады:

- Оқылым сауаттылығы:** Оқушылардың мәтінді түсіну, ақпаратты талдай алу, оны өмірде қолдана білу қабілетін дамыту.
- Жазылым сауаттылығы:** Оқушылардың өз ойларын дұрыс жазбаша түрде жеткізу дағдыларын қалыптастыру.
- Сөйлеу сауаттылығы:** Оқушылардың ауызша сөйлесу, пікір алмасу, талқылау

дағдыларын дамыту.

4. **Математикалық сауаттылық:** Оқушылардың математика пәні арқылы проблемаларды шешу, есептер шығару қабілеттерін арттыру.

Бастауыш сынып оқушыларында функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың маңызы

Бастауыш сынып кезеңі — бала үшін өте маңызды. Бұл кезеңде оқушылар білімге деген қызығушылықты оятып, оқу дағдыларын меңгереді. Егер бұл кезеңде функционалдық сауаттылыққа ерекше көңіл бөлінсе, онда оқушылардың болашақта өз бетінше білім алуына, өмірде кездесетін қиындықтарды жеңе білуіне жол ашылады. Оқушылар тек оқулықтармен шектелмей, алған білімдерін әртүрлі жағдайларда қолдануды үйренеді.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың басты мақсаттары мен міндеттері:

1. **Оқушылардың ақпаратты табу және оны талдай білу дағдыларын дамыту.**
2. **Оқу барысында алған білімдерін өмірлік ситуацияларда қолдануға бейімдеу.**
3. **Ойлау қабілетін арттыру, шығармашылыққа және жаңашылдыққа баулу.**
4. **Өздігінен білім алу қабілетін дамыту.**

Функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың жолдары

Бастауыш сынып оқушыларында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру үшін бірнеше тиімді тәсілдер мен әдістерді қолдануға болады.

1. Интерактивті әдістерді қолдану

Қазіргі замандағы оқу үдерісінде оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз ететін әдістердің бірі — интерактивті оқыту әдістері. Бұл әдіс арқылы оқушылар өз ойларын еркін білдіріп, түрлі тапсырмаларды орындау барысында тәжірибе жинақтайды. Мұндай әдістерге топтық жұмыстар, пікірталастар, жобалар, рөлдік ойындар жатады. Олар оқушылардың сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытады, өз көзқарастарын қорғай білуге үйретеді.

2. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану

Ақпараттық технологиялар оқу процесіне елеулі өзгерістер енгізуде. Оқушылар интернет және басқа да электронды құралдарды пайдалану арқылы білімдерін кеңейтіп, жаңа ақпараттармен танысады. АКТ құралдарын қолдану білім алушының дербес жұмыс істеу дағдыларын арттырады, сондай-ақ, ақпаратты талдау мен синтездеу қабілетін

дамытады.

3. Мәселелік әдіс

Мәселелік әдіс оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Бұл әдіс оқушыларды нақты өмірде кездесетін қиындықтарды шешуге бағыттайды. Мұндай әдіс арқылы оқушылар бір мәселені шешу үшін әртүрлі тәсілдерді қолдануды үйренеді, сыни ойлау дағдылары қалыптасады.

4. Дәріс және практикалық жұмыстарды үйлестіру

Бастауыш сынып оқушылары үшін теориялық біліммен қатар практикалық жұмыстар да маңызды. Тек теорияны меңгерумен шектеліп қалмай, алған білімдерін іс жүзінде қолдану дағдыларын дамыту қажет. Мұғалімдер оқушыларды шығармашылық тапсырмалар арқылы белсенділікке баулиды, түрлі практикалық тапсырмаларды орындауға үйретеді.

5. Дербес жұмысқа үйрету

Бастауыш сынып оқушыларына дербес жұмыс жасауға дағдыландыру өте маңызды. Олар өз бетінше ізденіп, түрлі тақырыптарда зерттеу жұмыстарын жүргізуді үйренеді. Оқушылар өз бетінше оқу дағдыларын меңгерген кезде, олар болашақта өз білімдерін үнемі жаңартып отыруға қабілетті болады.

Қорытынды

Функционалдық сауаттылық — бүгінгі қоғамдағы басты дағдылардың бірі. Бастауыш сынып оқушыларына осы сауаттылықты қалыптастыру арқылы біз олардың білімге деген құштарлығын арттырып, өз өмірінде дұрыс шешім қабылдай алатын, шығармашылық ойлау қабілетіне ие жеке тұлғаны тәрбиелей аламыз. Функционалдық сауаттылықты дамытудың түрлі әдістері мен тәсілдері арқылы оқушылардың өмірде кездесетін мәселелерді шешу дағдыларын қалыптастыруға болады. Бұл өз кезегінде еліміздің дамуына, білімді ұлт қалыптастыруға үлкен үлес қосары сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. **Кобдикова Ж.У. Деңгейлеп саралап оқыту педагогикалық технологиясы -А., 2006.**
2. **Бастауыш мектеп журналы**
3. **Бастауыш сыныпта оқыту әдістемесі**
4. **Жаңартылған білім беру мазмұнындағы бастауыш мектептің бағдарламасы және оқыту әдістемесі**

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.